

UNIwersytet w Białymstoku
WYDZIAŁ PRAWA
15-213 Białystok, ul. Mickiewicza 1
tel. 85 732 70 62, fax 85 740 60 89
www.prawo.uwb.edu.pl

Białystok, 31 stycznia 2023 r.

Dr hab. Elżbieta Kuźelewska, prof. UwB
Wydział Prawa
Uniwersytet w Białymstoku

Recenzja

osiągnięć naukowych doktor Miry Malczyńskiej-Biały, w tym monografii naukowej pt. *Polityka konsumencka Unii Europejskiej po 2002 roku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2021, ss. 414, jak również jej aktywności naukowej przygotowana dla celów postępowania habilitacyjnego

Wykonując uchwałę Rady Dyscypliny Naukowej Nauki o Polityce i Administracji Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w związku z wyznaczeniem mnie przez Radę Doskonałości Naukowej w charakterze recenzentki w składzie komisji habilitacyjnej w sprawie przeprowadzenia postępowania w habilitacyjnego dr Miry Malczyńskiej-Biały, w związku z art. 221 ust. 5 i 8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. - Dz.U. z 2021 r., poz. 478), przedkładam ocenę osiągnięć naukowych Habilitantki i jej aktywności naukowej **z pozytywnym wnioskiem co do spełnienia przez nią wymagań określonych w art. 219 ust 1 tej ustawy.**

1. Podstawowe dane o Habilitantce

Dr Mira Malczyńska-Biały ukończyła, z wynikiem bardzo dobrym, studia licencjackie na kierunku politologia w 2005 r. na Wydziale Socjologiczno-Historycznym Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz magisterskie (również z wynikiem bardzo dobrym) na kierunku prawo w 2006 r. na Wydziale Prawa Uniwersytetu Rzeszowskiego. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce uzyskała w dniu 4 lutego 2011 r. na Wydziale Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w oparciu o rozprawę pt. „Polityka konsumencka w Polsce po 1989 roku”.

Z przesłanej dokumentacji wynika, że kandydatka nie ubiegała się uprzednio o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Z przesłanej mi dokumentacji wynika, że od września 2011 r. Habilitantka jest zatrudniona w Instytucie Nauk o Polityce Uniwersytetu Rzeszowskiego na stanowisku adiunkta badawczo-dydaktycznego. W 2011 r. Habilitantka zatrudniona była w ramach umowy zlecenia w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. ks. Bronisława Markiewicza, a w roku 2012 zatrudniona była w ramach umowy zlecenia w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Rotmistrza Witolda Pileckiego w Oświęcimiu.

2. Informacje o obowiązujących przepisach prawa na dzień wszczęcia postępowania w sprawie o nadanie stopnia doktora habilitowanego, w tym obowiązujących kryteriach oceny

Habilitantka złożyła wniosek o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dniu 29 kwietnia 2022 r. Do przeprowadzenia tego postępowania mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r, poz. 478, dalej: ustawa), w tym art. 219 tego aktu prawnego.

Zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt 1 oraz pkt 2 lit. a) ustawy stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która mając stopień doktora, posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a).

Ponadto habilitant powinien wykazywać się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej, co wynika wprost z art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy.

Z autoreferatu wynika, że osiągnięciem naukowym stanowiącym znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej, uzasadniającym ubieganie się przez Habilitantkę o stopień doktora habilitowanego jest monografia pt. *Polityka konsumencka Unii Europejskiej po 2002 roku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2021, ss. 414. Opracowanie to zostało opublikowane przez wydawnictwo znajdujące się w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podst. art. 267 ust. 2 pkt 2 lit a). Habilitantka spełnia zatem również warunek z art. 219 ust 1 pkt 2 lit. a) tej ustawy. Do oceny pozostaje ustalenie, czy wspomniane osiągnięcie stanowi „znaczny wkład” w rozwój dyscypliny – nauki o polityce i administracji.

3. Ocena osiągnięcia naukowego, o którym stanowi art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy

Osiągnięciem naukowym wskazanym przez Habilitantkę jako podlegające ocenie, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy jest monografia naukowa pt. *Polityka konsumencka Unii Europejskiej po 2002 roku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2021, ss. 414.

Podkreślić należy, że stosunkowo niewiele osób w Polsce zajmuje się szczegółowo problematyką polityki konsumenckiej Unii Europejskiej. Podjęcie tej tematyki ocenić należy w kategorii nowatorskości tematu w obszarze nauki o polityce oraz trafność jego wyboru. Zasadnie Habilitantka wskazuje, że dotychczasowy stan badań nad polityką konsumencką UE ma charakter przyczynkowy, nie pogłębiony. W polskiej literaturze przedmiotu wyraźnie brakuje kompleksowych opracowań dotyczących tej problematyki w obszarze nauki o polityce i administracji. Stąd też uzasadnione jest szczegółowe jej zbadanie przez udane podjęcie próby wypełnienia luki.

Recenzowana monografia składa się z sześciu rozdziałów poprzedzonych wstępem i zwieńczonych zakończeniem. We wstępie jest szczegółowo zarysowane wprowadzenie do obszaru problemowego oraz wyraźne wyjaśnienie stosowania określenia „polityka konsumencka”, a nie „polityka ochrony konsumentów”. Cezura czasowa przedmiotowej analizy została ustalona dość rzetelnie i poprawnie. Autorka przyjęła chronologiczny zakres badań po 2002 r., czyli moment przyjęcia przez Komisję Europejską programu polityki konsumenckiej UE na lata 2002-2006. Po raz pierwszy przyjęto czteroletni okres realizacji polityki konsumenckiej (wcześniej był dwuletni), a cele miały charakter długookresowy, co dawało gwarancję kompleksowej ich realizacji. Analiza unijnej polityki konsumenckiej zamyka się na roku 2020 poprzez szczegółowe omówienie dokumentu programowego wyjaśniającego działania Unii Europejskiej na rzecz konsumentów na lata 2020-2025.

Wysoko należy ocenić fragment odnoszący się do dotychczasowej literatury przedmiotu w Polsce i zagranicą i drobiazgowego wręcz przywołania wiodących badaczy zagranicznych i krajowych. Habilitantka wyczerpująco wskazuje również wiodące ośrodki europejskie prowadzące rzetelne badania z zakresu polityki konsumenckiej Unii Europejskiej (np. Uniwersytet Amsterdamski, Katolicki Uniwersytet w Leuven, Uniwersytet w Helsinkach).

Wyraźnie widać gruntowne i aktualne obeznanie Autorki w przedmiotowej problematyce w odniesieniu do stanu aktualnych badań prowadzonych przez pozostałych badaczy. Szkoda, że habilitantka nie odbyła stażu na jednym z wiodących ośrodków badawczych (dodać należy, że odbyła je w innych uczelniach).

Pozytywnie należy ocenić dobór metod i technik badawczych oraz uzasadnienie potrzeby ich wyboru. Habilitantka z powodzeniem wykorzystwała w pracy kluczowe dla przedmiotowej rozprawy metody badawcze: instytucjonalno-prawną, historyczną, komparatystyczną, decyzyjną i czynnikową. Metoda instytucjonalno-prawna została wykorzystana do analizy aktów normatywnych w zakresie ochrony konsumenta w Unii Europejskiej oraz procedur stanowienia prawa. Habilitantka dokonała analizy prawnej aktów prawa europejskiego (pierwotnego i wtórnego), statutów, raportów rocznych, sprawozdań i memorandum organizacji konsumenckich oraz instytucji unijnych odpowiedzialnych za politykę konsumencką. Metoda historyczna pomocna była przy prowadzeniu badań genezy ochrony konsumenta oraz istoty polityki konsumenckiej w Unii Europejskiej. Metoda komparatystyczna z powodzeniem wykorzystana została przy badaniu koncepcji polityki konsumenckiej realizowanej w określonych przedziałach czasowych oraz porównania wybranych przykładów orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Z kolei metodę analizy decyzyjnej zastosowano celem zbadania procesu urzeczywistniania decyzji politycznych, odnoszących się do przyjmowania kolejnych strategii polityki konsumenckiej Unii Europejskiej. Analizę czynnikową Habilitantka zastosowała w części pracy poświęconej determinantom polityki konsumenckiej Unii Europejskiej.

Zabrakło jednak odwołania się do stosownej literatury przedmiotu w zakresie metodologii, jak np. J. Buttolph-Johnson et al., *Metody badawcze w naukach politycznych*, Warszawa 2010; Earl Babbie, *Podstawy badań*

społecznych, Warszawa 2013; czy S. Nowak, *Metodologia badań społecznych*, Warszawa 2023.

Niedosyt budzi jedna kwestia - brakuje wyraźnego sformułowania hipotez badawczych. Co prawda przyjmuje się w naukach społecznych, że uprawnione jest przy badaniach jakościowych postawienie pytań badawczych bez konieczności formułowania hipotez badawczych i poniekąd Habilitantka wpisała się w ten nurt. Habilitantka formułuje trzynaście pytań badawczych, które narzuciły zdyscyplinowaną narrację książki. Pytania badawcze są właściwie dobrane i pokazują sukcesywny kierunek analizy przedmiotowej. Tymczasem w autoreferacie Habilitantka zawęży liczbę pytań badawczych do siedmiu, po czym pod sformułowanymi pytaniami badawczymi pisze, że „W wyniku przeprowadzonych badań pozytywnie zostały zweryfikowane wszystkie założone hipotezy badawcze” (s. 307 monografii i s. 4 autoreferatu). Jest to nieuprawnione stwierdzenie wynikające albo z zastosowanego przez Habilitantkę skrótu myślowego, albo z braku wiedzy na czym polega różnica między pytaniem badawczym a hipotezą badawczą. Hipoteza badawcza nie jest równoznaczna z pytaniem badawczym, bowiem hipoteza jest formułowana w celu odpowiedzi na postawione pytanie badawcze. Hipoteza podlega weryfikacji w drodze przyjętych metod i technik badawczych na potrzeby wyjaśnienia i omówienia założonego problemu badawczego. Habilitantka w miejsce sformułowania o zweryfikowaniu wszystkich założonych hipotez badawczych powinna była napisać, że odpowiedziała na pytania badawcze. Byłoby to prawdziwe twierdzenie, bowiem dowodzi tego wyczerpujące w zasadzie udzielenie przez Habilitantkę odpowiedzi na sformułowane pytania badawcze w zakończeniu rozprawy. Habilitantka dowiodła, że przekształcenie Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej we Wspólnotę Europejską poprzez nową jakość integracji i regulacji prawnych po Traktacie z Maastricht otworzyło nowe możliwości kreowania jednolitych standardów bezpieczeństwa i ochrony konsumentów w programach unijnej polityki konsumenckiej. Wykazała, że ochrona konsumentów w Unii

Europejskiej uwarunkowana była rozwojem konsumeryzmu europejskiego, definiowanego jako proces rozwoju ruchu społecznego, natomiast rozwój koncepcji polityki konsumenckiej w Unii Europejskiej po 2002 roku związany był z potrzebą ochrony konsumentów w zakresie bezpieczeństwa, ochrony zdrowotnej i ekonomicznej, dochodzenia roszczeń, zapewnienia informacji i edukacji konsumenckiej oraz realizacji prawa do zrzeszania się. Habilitantka dowiodła, że od 2002 roku koncepcje polityki konsumenckiej miały charakter długookresowy, a w porównaniu do poprzednich lat ich założenia były bardziej rozwinięte i realizowane w znacznie szerszym zakresie. Habilitantka potwierdziła, że realizacja koncepcji polityki konsumenckiej po 2002 roku związana była z działalnością instytucji stanowienia prawa, organów doradczych oraz instytucji sądowniczych. W szczególności w odniesieniu do kształtowania standardów prawnych ochrony konsumentów kluczową rolę odgrywało orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który dodatkowo cechuje się największym dorobkiem w zakresie orzecznictwa praw konsumentów. Dodatkowo Habilitantka trafnie sygnalizuje i ocenia potrzebę (wyższej) ochrony konsumentów dokonujących zakupów na odległość poprzez potrzebę stworzenia bezpiecznej przestrzeni cyfrowej dla konsumentów i przy użyciu nowych technologii.

Niemniej ani monografia habilitacyjna, ani autoreferat, ani złożona dokumentacja habilitacyjna nie mogą pozostawiać żadnych wątpliwości, że Habilitantka wie, jaka jest różnica między pytaniem badawczym a hipotezą badawczą. Głęboko liczę na możliwość rozwiania tej wątpliwości podczas kolokwium habilitacyjnego.

Monografia przedstawia wyniki badań w odniesieniu do aktualnej analizy polityki konsumenckiej Unii Europejskiej.

Rozdział pierwszy zawiera rozważania teoretyczne odnoszące się do polityki konsumenckiej. Ukazana jest tu geneza i główne założenia tej polityki. Szczególne miejsce zajmuje w nim idea i pojęcie polityki konsumenckiej Unii

Europejskiej oraz wyjaśnione zostały kwestie definicyjne i typologiczne odnoszące się kategorii polityki konsumenckiej oraz pojęcia konsument. Szczegółowej analizie poddano determinanty polityki konsumenckiej Unii Europejskiej: historyczno-organizacyjne oraz prawno-ekonomiczne. Dość wyczerpująco scharakteryzowano mechanizmy tworzenia polityki konsumenckiej oraz narzędzia w jej kreowaniu.

W rozdziale drugim Habilitantka przedmiotem analizy uczyniła podmioty polityki konsumenckiej (w tym pozarządowe) w Unii Europejskiej. Badaniom poddała także kluczowe instytucje stanowienia prawa, omówiła strukturę i kompetencję organów doradczych i konsultacyjnych oraz poddała ocenie ich udział w procesie tworzenia i realizacji polityki konsumenckiej. Przywołała także orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i wskazała, jaka linia orzecznicza dominowała. Habilitantka dokonała gruntownego przeglądu skarg składanych do europejskiego ombudsmana.

Rozdział trzeci poświęcony został omówieniu koncepcji wzmocnienia bezpieczeństwa i ochrony konsumentów po 2002 roku z perspektywy historycznej. W odniesieniu do polityki konsumenckiej po 2002 r. Habilitantka wyraźnie wyeksponowała cele koncepcji wzmocnienia bezpieczeństwa i ochrony konsumentów (wspólny poziom ochrony, skuteczniejsza regulacja prawna, skuteczny nadzór unijnego rynku nad bezpieczeństwem produktów), działania i ich skuteczność. Podkreśliła potrzebę ujednoczenia standardów technicznych produktów konsumpcyjnych jako warunek konieczny bezpieczeństwa zdrowotnego europejskich konsumentów.

Rozdział czwarty zawiera analizę koncepcji egzekwowania prawa i dochodzenia roszczeń konsumenckich po 2002 roku. Sformułowane zostały tu wnioski odnoszące się do konieczności współpracy państw członkowskich Unii Europejskiej w egzekwowaniu przepisów prawnych dotyczących konsumentów, gromadzenia i wymiany informacji na temat niebezpiecznych produktów konsumpcyjnych i rekompensaty w związku z procesem dochodzenia roszczeń

konsumenckich poprzez skuteczniejszy dostęp do sądów i pozasądowych mechanizmów rozwiązywania sporów transgranicznych oraz zacieśnianie współpracy sądowej w sprawach cywilnych. Habilitantka podkreśliła, że koncepcja egzekwowania prawa i dochodzenia roszczeń konsumenckich znalazła swoje odzwierciedlenie w aktach prawnych UE oraz w utworzeniu platformy ODR, która służyła ułatwieniu dostępu konsumentom do mechanizmów rozstrzygnięcia sporów.

W rozdziale piątym Kandydatka analizie poddaje koncepcję zapewnienia informacji i edukacji konsumentom. Habilitantka trafnie podnosi, że rozwój informacji i poradnictwa konsumenckiego możliwy był w głównej mierze dzięki rozwojowi prawodawstwa regulującego te kwestie i aktywnej działalności Sieci Europejskich Centrów Konsumenckich. Równocześnie zauważa, że realizacji tej koncepcji towarzyszyły szeroko zakrojone działania informacyjne w kwestii bezpieczeństwa towarów oraz działalność edukacyjna organizacji konsumenckich prowadzona m.in. w sieci oraz szkołach podstawowych i średnich. Habilitantka podnosi także postulat przejrzystości rynków uregulowany prawnie w odniesieniu np. do najmu mieszkań oferowanych przez platformę Airbnb, wypożyczenia samochodu w sieciowych wypożyczalniach czy zmian warunków świadczenia usług przez Facebook.

Rozdział szósty – ostatni – zawiera analizę i ocenę koncepcji rozwoju prawa konsumentów do reprezentacji. Habilitantka podkreśla z jednej strony zaangażowanie organizacji konsumenckich w działania UE w tym zakresie oraz skuteczne egzekwowanie reguł ochrony konsumentów, z drugiej zaś – silne wsparcie udzielone organizacjom konsumenckim przez Unię. Zauważa, że działania te skutkowały zwiększeniem przejrzystości funkcjonowania organizacji konsumenckich i zwiększeniem finansów na ich działalność, a także zaangażowaniem ich w proces stanowienia prawa i uwzględniania w nim interesów konsumenta. Monografię kończą wnioski, które równocześnie stanowią odpowiedź na sformułowane we wstępie pytania badawcze.

Analiza przedstawionej monografii przez dr M. Malczyńską-Biały pozwala stwierdzić, że stanowi ona znaczny wkład w rozwój dyscypliny – nauki o polityce i administracji. Po pierwsze, jest to monografia podejmująca oryginalne zagadnienie badawcze i wypełniająca istotną lukę w nauce, dotyczącą problematyki ewolucji polityki konsumenckiej w Unii Europejskiej. Po drugie, monografia ma charakter kompleksowy i wyczerpujący. Taka ocena wynika zarówno z obranego tematu pracy, struktury wewnętrznej rozprawy i udzielonych odpowiedzi na postawione pytania badawcze. Warsztat badawczy budzi drobne zastrzeżenia podniesione we wcześniejszej części recenzji, ale nie rzutuje to negatywnie na całościowy odbiór pracy. Po trzecie, przywołana literatura naukowa oraz sposób jej wykorzystania w monografii potwierdza zaangażowanie Habilitantki w proces badawczy i świadczy o dobrej orientacji w piśmiennictwie związanym z tematyką podjętą w monografii.

4. Ocena pozostałych osiągnięć naukowych (publikacji)

Poza ocenioną monografią (rozprawą habilitacyjną) do osiągnięć naukowych Habilitantki należą inne publikacje, które obejmują łącznie 55 publikacji oraz cztery recenzje artykułów naukowych i trzy sprawozdania.

Wśród 55 prac o charakterze naukowym znajdują się:

- 2 monografie: (1) *Ewolucja polityki konsumenckiej w Polsce po 1989 roku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2012, ss. 242; (2) *Alternatywne sposoby pozasądowego rozstrzygania sporów konsumenckich w województwie podkarpackim*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2016, ss. 159;
- Współredakcja 5 prac zbiorowych oraz redakcja naukowa 2 monografii. Spośród 7 redagowanych (lub współredagowanych) przez Habilitantkę prac zbiorowych sześć ukazało się nakładem

Wydawnictwa Uniwersytetu Rzeszowskiego w latach 2016-2021, a jedna została opublikowana w 2015 r. przez Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Rotmistrza Witolda Pileckiego w Oświęcimiu. Redagowane przez Habilitantkę prace zbiorowe dotyczą dwóch głównych problemów badawczych – praw człowieka i bezpieczeństwa;

- 24 rozdziały w pracach zbiorowych, w tym 2 opublikowane w zagranicznych wydawnictwach;
- 22 artykuły w recenzowanych czasopismach naukowych, m.in. w „Przeglądzie Prawa Konstytucyjnego”, „Przeglądzie Politologicznym”, „Przeglądzie Europejskim”, „Krakowskich Studiach Międzynarodowych”.

Znakomita większość publikacji naukowych ukazała się po uzyskaniu przez Habilitantkę stopnia naukowego doktora. Statystycznie rzecz ujmując, spośród 55 publikacji naukowych 5 z nich ukazało się przed uzyskaniem stopnia doktora; 9 publikacji jest w języku angielskim.

Prace naukowe odzwierciedlają zainteresowania badawcze Habilitantki obejmujące trzy wiodące obszary badawcze: polityka konsumencka Unii Europejskiej, ewolucja ochrony praw konsumenta na poziomie międzynarodowym i krajowym oraz wybrane aspekty ochrony praw człowieka.

W ramach pierwszego obszaru badawczego Habilitantka szczegółowo omówiła istotę i ideę polityki konsumenckiej, oceniła działalność instytucji i organizacji konsumenckich w Unii Europejskiej, analizie poddała kwestie bezpieczeństwa i prawnej ochrony konsumentów. Dokonała również oceny programów polityki konsumenckiej pod kątem zakładanych celów i sposobów jej realizacji. Wnioski zawarła w następujących publikacjach:

Ewolucja idei i polityki ochrony konsumenta w Unii Europejskiej, [w:] *Koncepcje integracji w Europie w XX i XXI wieku. Prawo i stosunki międzynarodowe*, red. D. Bunikowski, R. Musiałkiewicz, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja

Kopernika w Toruniu, Toruń 2008, s. 181-191; *The specificities of modern European consumer society in European Union*, „Przegląd Europejski” 2019, nr 4, s. 81-9; *Nieuczciwe praktyki handlowe a bezpieczeństwo konsumentów w Unii Europejskiej*, [w:] *Bezpieczeństwo. Stosunki międzynarodowe. Prawa człowieka*, t. I, red. K. Żarna, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego Rzeszów 2019, s. 89-96; *Unia Europejska wobec potrzeby ochrony konsumentów*, „Polityka i Społeczeństwo” 2012, nr 9, s. 253-261; *Consumer safety in European Union cross-border trade. Selected aspects*, „Studia i Materiały. Miscellanea Oeconomicae” 2016, nr 4, t. I, s. 115-124; *Etyczny wymiar działalności organizacji konsumenckich w Unii Europejskiej*, [w:] *Etyczne myślenie minłości a súčasnosti. Clovek v súčasnej etike*, red. V. Gluchman, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, Prešov 2017, s. 253-262; *Non-governmental consumer organizations in European Union. Selected aspects*, „World Scientific News” 2017, no 2, vol. 72, s. 442-447; *The schemes for institutional consumer protection in the European Union*, „Przegląd Politologiczny” 2017 nr 3, s. 191-197; *Consumer safety in the policy of the European Union*, „Biuletyn Uniwersytetu Lwowskiego” 2017, s. 104-110; *The economic security of Polish consumer and membership of the European Union*, „Facta Simonidis” 2018, nr 1, s. 161-170; *Rozwój sprzedaży transgranicznej jako uwarunkowanie polityki konsumenckiej Unii Europejskiej po 2007 roku*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe” 2018, nr 4, s. 109-119; *European Union consumer policy on product safety in years 2002–2014*, „Przegląd Politologiczny” 2020, nr 1, s. 93-102.

Drugi obszar badawczy dotyczy ewolucji ochrony praw konsumenta na poziomie międzynarodowym i krajowym. W ramach tego obszaru badawczego szczegółowo omówiła prawa konsumentów do dochodzenia roszczeń, prawa do informacji i edukacji oraz analizie poddała krajowe i europejskie podmioty ochrony praw konsumentów. Wnioski zawarła w następujących publikacjach:

Współczesne modele ochrony konsumentów: amerykański i europejski, [w:] *Rosja, Unia Europejska, Stany Zjednoczone – współpraca czy konfrontacja?*, red. M. Pietrasiak, M. Rączkiewicz, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Handlowej im. Króla Stefana Batorego, Piotrków Trybunalski 2009, s. 255-267; *Konsumeryzm w Stanach Zjednoczonych Ameryki*, „Polityka i Społeczeństwo” 2012, nr 10, s. 100-108; *Harmonizacja praw konsumenta w Polsce z wymogami Unii Europejskiej*, [w:] *Europa Środkowo-Wschodnia w procesie transformacji i integracji. Wymiar polityczny*, red. H. Chałupczak, M. Pietraś, P. Tosiek, Wydawnictwo Officina Simonidis, Zamość 2010, s. 519-531; *Kwestia polityki konsumenckiej w procesie akcesji Rzeczypospolitej Polski do Unii Europejskiej*, [w:] T. Czapiewski, M. Smolaga (red.), *Studia europejskie w Polsce*, Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2018, s. 129-141; *Consumer Policy in Poland in the Period of Transformation*, „Studia Historiae Oeconomicae” 2017, nr 35, s. 129-142; *Consumer policy in Poland’s process of accession to the European Union*, „Rocznik Integracji Europejskiej” 2018, nr 12, s. 333-341; *Neocolonialism in polish consumer society*, [w:] *Crossing boundaries, breaking ties: literary and cultural transgression in the postcolonial context*, red. M. Martynuska, E. Rokosz-Piejko, Peter Lang, Oxford 2017, s. 179-187; *Ochrona praw konsumenta w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w latach 1952-1989*, „Politeja” 2020, nr 3, s. 303-314; *Ewolucja polityki konsumenckiej w Polsce po 1989 roku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2012, ss. 242; *Ewolucja ochrony praw konsumentów w Polsce* [w:] *Europa Środkowa. Central Europe*, t. IV, red. W. Stankowski, M. Ubik, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. rtm. Witolda Pileckiego w Oświęcimiu, Oświęcim 2015, s. 92-104; *Członkostwo w Unii Europejskiej a bezpieczeństwo ekonomiczne konsumentów w Polsce*, [w:] *Europa Środkowo-Wschodnia w procesie transformacji i integracji. Wymiar gospodarczy*, red. H. Chałupczak M. Pietraś Ł. Potocki, Wydawnictwo Officina Simonidis, Zamość 2018, s. 185-194; *Świadomość konsumencka w Europie Środkowo-Wschodniej na*

przykładzie Polski, [w:] *Europa Środkowa i Wschodnia w procesie transformacji i integracji. Wymiar kulturowy*, red. H. Chałupczak, M. Pietraś, Wydawnictwo Officina Simonidis, Zamość 2011, s. 285-301, *Wybrane aspekty ochrony młodego konsumenta w Polsce*. [w:] *W trosce o edukację dziecka*, red. K. Bocheńska-Włostowska, E. Kopeć, Wydawnictwo B&G, Warszawa 2015, s. 203-214, *Education and information in consumer policy in the Republic of Poland*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne”, 2019, nr 2, s. 47- 63; *Ochrona konsumentów w Polsce w zakresie prawa do informacji i edukacji*, „Facta Simonidis. Zeszyty Naukowe PWSZ w Zamościu” 2010, nr 3, s. 119-136. *Prawa konsumentów do dochodzenia roszczeń zostały opublikowane w opracowaniach: Alternatywne sposoby pozasądowego rozwiązywania sporów konsumenckich w województwie podkarpackim*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2016, ss. 159; *Rozwój mechanizmów polubownego rozstrzygnięcia sporów konsumenckich w Polsce po akcesji do Unii Europejskiej*, [w:] *Europa Środkowa. Central Europe*, t. V, red. K. Żarna, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. rtm. Witolda Pileckiego w Oświęcimiu, Oświęcim 2016, s. 78-87; *Efektywny system dochodzenia roszczeń a poczucie bezpieczeństwa polskich konsumentów po 2004 roku*, [w:] *Europa Środkowo – Wschodnia w procesie transformacji i integracji. Wymiar społeczny*, red. H. Chałupczak, M. Pietraś, J. Misiągiewicz, Wydawnictwo Officina Simonidis, Zamość 2016, s. 559-568; *Oblicze polubownych sposobów rozstrzygnięcia sporów konsumenckich w zjednoczonej Europie. Analiza zjawiska na przykładzie województwa podkarpackiego*, „Kultura i Polityka” 2015, nr 18, s. 165-176; *Alternatywne sposoby pozasądowego rozstrzygnięcia sporów konsumenckich w Polsce wobec digitalizacji rynku*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” 2016, nr 45, s. 88 – 95; *Działalność Rzecznika Praw Obywatelskich w zakresie ochrony praw konsumentów w Polsce* [w:] *Od kwestii robotniczej do nowoczesnej kwestii socjalnej. Studia z polskiej polityki społecznej XX i XXI wieku*, red. P. Grata, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów

2013, s. 205-215; *Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jako podmiot ochrony praw konsumentów w Polsce* [w:] *Europa Środkowo – Wschodnia w procesie transformacji i integracji. Wymiar społeczny*, red. H. Chałupczak, M. Pietraś, E. Pogorzała, Wydawnictwo Officina Simonidis, Zamość 2013, s. 285-296 czy *Geneza i istota funkcjonowania instytucji powiatowego (miejskiego) rzecznika praw konsumentów w Polsce*, [w:] *Pozasądowa ochrona praw i wolności jednostki - instytucje, standardy, efektywność*, red. E. Wójcicka, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa 2014, s. 69-79.

Trzeci obszar badawczy odnosi się do wybranych aspektów ochrony praw człowieka. Habilitantka wywiodła prawo do bezpieczeństwa jako element praw człowieka w kontekście polityki konsumenckiej. Ponadto sformułowała wnioski *de lege ferenda* poprzez propozycję stworzenia nowej generacji praw człowieka w odniesieniu do praw konsumentów. Wnioski zawarła w następujących publikacjach:

Consumer protection in chosen system of human rights, „Polityka i Społeczeństwo” 2018, nr 4, s. 104-114; *Prawa konsumenta w uniwersalnym i europejskim systemie ochrony praw człowieka*, [w:] *Prawa człowieka i ich ochrona*, red. M. Malczyńska-Biały, K. Żarna, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2018, s. 207-218; *Prawa konsumenta a generacje praw człowieka*, „Acta Iuridica Resoviensia” 2021, nr 3, s. 201-215; *Prawo konsumentów do bezpieczeństwa –wybrane aspekty społeczno-prawne* [w:] *Polityka bezpieczeństwa w świetle uwarunkowań politycznych, gospodarczych i społecznych*, red. P. Grata, M. Delong, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2015, s. 333-343; *Bezpieczeństwo imprez masowych – aspekty prawne i organizacyjne* [w:] *Współczesna polityka bezpieczeństwa. Aspekty polityczne, gospodarcze i militarne*, red. P. Grata, M. Delong, P. Korzeniowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2016, s. 258-265; *Mowa nienawiści – wybrane regulacja prawa polskiego* [w:] *Zjawisko ludobójstwa w XX i XXI wieku*, red. M. Malczyńska-Biały, G. Pawlikowski, K.

Żarna, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2016, s. 94-103; *Mechanizmy tworzenia i ekonomia polityki konsumenckiej*, [w:] *Bezpieczeństwo. Prawa człowieka. Stosunki międzynarodowe*, t. II, red. M. Malczyńska-Biały, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2019, s. 61-70; *Idea bezpieczeństwa i ochrony konsumentów*, [w:] *Bezpieczeństwo. Prawa człowieka. Stosunki międzynarodowe*, t. IV, red. M. Malczyńska-Biały, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2021, s. 121-133; *Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów. Kontekst polityczno-prawny*, [w:] *Naruszenia praw człowieka we współczesnym świecie*, red. M. Malczyńska-Biały, K. Żarna, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2018, s. 148-155 oraz *Normalizacja europejska a bezpieczeństwo produktów konsumenckich*, [w:] *Współczesna polityka bezpieczeństwa – aspekty militarne i społeczno-gospodarcze*, t. II, red. M. Delong, M. Malczyńska-Biały, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2018, s. 66-73; *Wolność zrzeszania się w organizacje konsumenckie na przykładzie Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2021, nr 1, s. 133-146 oraz *The ethical dimension of consumption in a relationship*, „Ethics & Bioethics (in Central Europe)” 2019, nr 9, 47-56 – to jest artykuł współautorski. W załączonej dokumentacji nie znalazłam informacji wskazującej na udział procentowy Habilitantki w wymienionej pracy oraz charakterystyki jej wkładu w powstanie tej publikacji. Trudno zatem ocenić tę publikację, nie mając pełnej wiedzy, która jej część została przygotowana przez Habilitantkę.

Podsumowując tę część osiągnięć naukowych Habilitantki stwierdzam, że dorobek ten ma charakter znaczący. W każdym z trzech obszarów badawczych podkreślić należy przemyślaną tematykę badawczą prac naukowych Habilitantki, ich aktualność oraz znaczenie dla rozwoju dyscypliny nauki o polityce i administracji. Mimo, że w większości są to prace opublikowane w Polsce, są one oryginalne i wzbogacają dorobek polskiej nauki o polityce i administracji.

W konkluzji stwierdzam, że dorobek Habilitantki poddany ocenie w tym punkcie recenzji, czyli dorobek bez monografii habilitacyjnej, zasługuje na uznanie jako stanowiący znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej - nauki o polityce i administracji. Jej działalność naukowa została dostrzeżona i nagrodzona. W 2017 r. Habilitantka otrzymała Nagrodę Dziekana Wydziału Socjologiczno-Historycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego za szczególne osiągnięcia w zakresie publikacji naukowych. Tę część dorobku naukowego kandydatki (pod względem jakościowym i ilościowym) uznaję za znaczącą niezależnie od opublikowanej rozprawy habilitacyjnej.

5. Ocena istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej

Zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy habilitant powinien wykazywać się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Pani dr Mira Malczyńska-Biały brała udział (z referatem) w 39 konferencjach naukowych (w tym 7 organizowanych za granicą – Praga, Lwów, Neapol i Zemplínska Šírava). W zdecydowanej większości Habilitantka uczestniczyła w konferencjach organizowanych przez krajowe ośrodki naukowe, w tym jej macierzystą uczelnię w Rzeszowie (tu 11 wystąpień). Ponadto Habilitantka była główną organizatorką lub współorganizatorką 9 konferencji naukowych, w tym dwukrotnie pełniła rolę przewodniczącej Międzynarodowego Kongresu Praw Człowieka organizowanego w latach 2018-2021.

Habilitantka nie wykazała udziału w zespołach badawczych realizujących projekty naukowe w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych. Wykazała natomiast zacieśnioną współpracę o charakterze naukowym i dydaktycznym z kilkoma europejskimi uczelniami. Podnieść należy w pierwszej kolejności współpracę naukową Kandydatki z Narodowym Uniwersytetem Iwana Franki we

Lwowie w postaci organizacji cyklicznych wydarzeń naukowych (konferencje, kongres), na bazie których powstały publikacje naukowe oraz pełnienie roli opiekunki naukowej dwóch osób z uczelni lwowskiej odbywających staż naukowo-dydaktyczny w instytucie, w którym zatrudniona jest Habilitantka. Docenić należy również współpracę naukową Habilitantki z Narodową Akademią Wojsk Lądowych im. Hetmana Piotra Konaszewicza Sahajdacznego we Lwowie (Hetman Petro Sahaidachnyi National Ground Forces Academy), w ramach której zorganizowano cykl konferencji naukowych, w których Kandydatka była członkiem komitetów organizacyjnych. Pani doktor wykazała się również owocną współpracą z Uniwersytetem Fryderyka II w Neapolu (Universita Degli Studi Di Napoli Federico II). Habilitantka odbyła tam staż w 2018 r. w ramach programu Erasmus Plus. Efektem współpracy była współorganizacja II i III Międzynarodowego Kongresu Praw Człowieka w 2019 i 2021 r. oraz wydanie prac zbiorowych pod redakcją Habilitantki. Pani doktor odbyła tam również dwa staże naukowe połączone z wykładem dla studentów studiów doktoranckich. Habilitantka odbyła także staż dydaktyczny w 2020 r. na Uniwersytecie w Preszowie (University of Presov). W 2017 r. Kandydatka zrealizowała pobyt studyjny na Uniwersytecie Paneuropejskim w Bratysławie i w tym samym roku odbyła staż (w ramach programu Erasmus Plus) na Uniwersytecie Cypryjskim (University of Cyprus) w Nikozji. Oprócz zacieśnionej współpracy z zagranicznymi uczelniami Habilitantka wykazała się współpracą naukową z Instytutem Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, w którym w 2019 r. odbyła staż naukowy.

Udział Habilitantki w krajowych i zagranicznych konferencjach naukowych, uczestnictwo w stażach naukowych oraz w ramach programu Erasmus Plus, zacieśniona współpraca z wymienionymi wyżej europejskimi uczelniami świadczą o tym, że Kandydatka w wystarczającym stopniu spełnia wymogi aktywności naukowej poza macierzystym uniwersytetem, w tym również za granicą.

6. Konkluzje

Dotychczasowe uwagi i spostrzeżenia uprawniają do jednoznacznego wniosku, że zarówno przedłożona monografia naukowa pt. *Polityka konsumencka Unii Europejskiej po 2002 roku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2021, ss. 414, jak i pozostałe osiągnięcia naukowe zasługują na pozytywną ocenę. Stanowią one znaczny wkład w rozwój dyscypliny – nauki o polityce i administracji. Od czasu uzyskania pierwszego stopnia naukowego dr Mira Malczyńska-Biały wykazała się aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury. Odzwierciedleniem tego są publikacje oraz inne działania towarzyszące uprawianiu nauki, tj. udział w konferencjach naukowych i zacieśniona współpraca z zagranicznymi ośrodkami naukowymi.

Mając powyższe na uwadze stwierdzam, że zarówno rozprawa habilitacyjna, jak i pozostałe osiągnięcia naukowe zasługują na pozytywną ocenę. Tym samym Pani dr Mira Malczyńska-Biały spełnia wymagania określone w art. 219 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Zasadne jest więc dopuszczenie Jej do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Elżbieta Kucielarska